

Kamer van Volksvertegenwoordigera

ZITTING 1974-1975

26 JUNI 1975

WETSONTWERP

tot WIJZlgmg van sommige bepalingen van het Strafwetboek met het oog op de bestraffing van gewapende roofovervallen en van het nemen van gijzelaars.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER SUYKERBUYK.

DAMES EN HEREN,

Dit door de Senaat overgezonden ontwerp werd door uw commissie op 25 juni 1975 behandeld.

I. — Uiteenzetting van de Minister.

Het ontwerp omvat twee luiken. Enerzijds wordt het begrip van een nieuwe vorm van misdaad ingevoerd, nl. « de gijzeling ». Deze nieuwe soort van misdaad wordt ingeschakeld in het Strafwetboek onder een nieuwe titel *Vibis*.

Anderzijds voorziet het ontwerp in een aangepaste bestraffing voor gewapende roofovervallen, de zogenaamde hold-ups. Met name worden een aantal verzwarende omstandigheden ingevoerd, die ons huidige Strafwetboek niet kent.

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Léon Rernacle.

A. — Leden: de heren Bourgeois, De Kerpel, Grafé, Martens, Léon Rernacle, Mevr. Ryckmans-Corin, de heren Suykerbuyk, Uytendaele, de heren Baudson, Bob Cools, Degroeve, Ghysbrecht, Laridon, Mathys, Mevr. Pétry echtg. Scheys, de heren Albert Claes, Kempinaire, Mundeleer, Verberckmoes, de heren Havelange, Rouelle, de heren Baert, Belmans.

B. — Plaatsvervangers: de heren Beauthier, Lernoux, Mej. Steyaert, de heer Yerhaegen, Mevr. Adriaensens echtg. Huybrechts, de heren Dejardin, Glinne, Nyffels, de heren [eunahomme, Kickx, de heer Bila, de heer Raskin.

Zie:

618 (1974-1975):

- Nr 1: Ontwerp overgezonden door de Senaat.
- Nr 2: Amendement.

Chambre des Représen tan ta

SESSION 1974-1975

26 JUIN 1975

PROJET DE LOI

modifiant certaines dispositions du Code pénal en vue de la répression des agressions à main armée et des prises d'otages.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. SUYKERBUYK.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent projet, qui a été transmis par le Sénat, a été examiné par votre Commission le 25 juin 1975.

I. - Exposé du Ministre.

Le projet comporte deux volets. D'une part, il introduit la notion d'une nouvelle forme de crime, celle de la prise d'otages. Cette nouvelle forme de crime est insérée dans le Code pénal sous un nouveau titre *Vibis*.

D'autre part, il prévoit des peines appropriées en ce qui concerne les agressions à main armée ou « hold-ups ». Il instaure; notamment, un certain nombre de circonstances aggravantes, que notre Code pénal actuel ne connaît pas.

(1) Composition de la Commission:

Président: M. Léon Rernacle.

A. — Membres: MM. Bourgeois, De Kerpel, Grafé, Martens, Léon Remade, Mme Ryckmans-Corin, MM. Suykerbuyk, Uytendaele, MM. Baudson, Bob Cools, Degroeve, Ghysbrecht, Laridon, Mathys, Mme Pétry épouse Scheys, MM. Albert Claes, Kempinaire, Mundeleer, Verberckmoes, MM. Havelange, Rouelle, MM. Baert, Belmans.

B. — Suppléants: MM. Beauthier, LeTt/al/X, Mlle Steyaert, M. Yerhaegen, Mme Adriaensens épouse Huybrechts, MM. Dejardin, Glinne, Nyffels, MM. [eunahomme, Kickx, M. Bila, M. Raskin.

Voir:

618 (1974-1975):

- No 1: Projet transmis par le Sénat.
- No 2: Amendement.

In verband mer de gijzeliug wordt vaak het probleem van de doodstraf reu berde gebrucht. De vraag of de doodstraf al dan niet moet blijven bestaan is hier evenwel niet op haar plaats.

De Minister verwijst naar een door hem opgerichte commissie die zich met de herziening van het Strafwetboek bezig houdt en omtrent het probleem van de doodstraf advies zal moeten uitbrengen.

Hij verwijst tevens naar het verslag van Senaror Calawaert (Stuk Senaat n° 554/2) waarin uitdrukkelijk is gesteld dat meerdere leden, allen gekant tegen de doodstraf, menen dat het fout zou zijn levenslange dwangarbeid te voorzien als de gijzeling de dood tot gevolg zou hebben. Dergelijk misdrijf staat immers gelijk met moord waarop krachtens artikel 394 van het Strafwetboek de doodstraf wel van toepassing is. De economie van ons Strafwetboek verplicht er ons toe aldus te handelen.

II. — Algemene bespreking.

Verscheidene leden verklaren gekant te zijn tegen de doodstraf. Zij zijn het echter eens met de Minister waar hij verklaart dat de economie van het Strafwetboek moet worden geëerbiedigd. Zij hopen dat bij de herziening van het Strafwetboek de doodstraf als wijze van bestraffing zal verdwijnen.

Een lid herinnert aan het wetsontwerp betreffende het tegengaan van de ernstige inbreuken op de Overeenkomsten van Genève van 12 augustus 1949 (Stuk n° 577/1 van 1962-1963), waarbij misdaden bedreven in oorlogstijd worden bestraft. Vermits het thans echter gaat om feiten die doorgaans gepleegd worden in vreedstijd zijn deze volgens hem des te zwaartichter en hij verheugt zich over de strengere bestraffing in dit ontwerp voorzien.

Een ander lid verwijst naar bepaalde feiten waarvan leden van de Belgische strijdkrachten het slachtoffer zijn geweest. Hij vraagt of dit ontwerp terzake ook toepasselijk is.

Tenslotte wordt nog betreurd dat een regeringslid, blijkens persberichten de wederinvoering van de doodstraf zou hebben bepleit.

Wat de doodstraf betreft, verwijst de Minister naar zijn inleidende uiteenzetting. Bovendien bevestigt hij de door hem afgelegde verklaring in de openbare zitting van de Senaat. Steekhoudende juridische argumenten werden aldaar naar voren gebracht om alsnog de doodstraf zij het dan theoretisch te behouden.

De Commissie belast met de herziening van het Strafwetboek zal vanzelfsprekend ook deze aangelegenheid moeten onderzoeken.

Onder tussen komt het erop aan gelijke of gelijkwaardige misdaden op een eenvormige wijze te bestraffen.

Tenslotte verklaart de Minister dat de leden van de Belgische strijdkrachten onder toepassing van deze wet vallen. In dit verband deelt hij mede dat hij een voorontwerp tot herziening van het Militair Strafwetboek aan de Ministeraad heeft voorgelegd.

III. — Bespreking van de artikelen.

Artikel 1.

Bij de definitie van het begrip « gijzeling » worden in de tekst de woorden « onder meer » gebruikt. Dit zou erop wijzen dat de aangehaalde omstandigheden slechts exemplatief zijn. Zulks wordt betreurd omdat het aangewezen is in strafwetten restrictief te werk te gaan.

In de Commissie wordt uitleg gevraagd omtrent de roepbaarheid van de wet op de gesimuleerde gijzelingen.

Le problème dl' la peine de mort est souvent évoqué à propos dl' la prise d'otages. La question de savoir s'il y a lieu ou non de maintenir la peine de mort ne doit toutefois pas être posé dans ce contexte.

Le Ministre a renvoyé à ce propos aux travaux d'une commission qu'il a créée, qui s'est attelée à la l'vision du Code pénal et qui sera appelée à émettre un avis sur le problème de la peine de mort.

Il s'est également référé au rapport du sénateur Calawaert (Doc. du Sénat n° 554/2), dans lequel il est dit explicitement que plusieurs membres, tous adversaires de la peine de mort, estiment que ce serait une erreur de prévoir les travaux forcés à perpétuité lorsque l'enlèvement a entraîné la mort. Cette infraction doit en effet être assimilée à l'assassinat, lequel, en vertu de l'article 394 du Code pénal, est passible de la peine de mort. L'économie de notre Code pénal nous fait obligation d'agir ainsi.

II. — Discussion générale.

Plusieurs membres ont déclaré être adversaires de la peine de mort. Ils partagent toutefois l'avis du Ministre, qui a déclaré que l'économie du Code pénal doit être respectée. Ils espèrent que, lors de la revision du Code pénal, la peine de mort sera abolie en tant que forme de répression.

Un membre a rappelé le projet de loi relatif à la répression des infractions graves aux Conventions internationales de Genève du 12 août 1949 (Doc. n° 577/1 de 1962-1963), qui punit les crimes perpétrés en temps de guerre. Cependant, étant donné qu'il s'agit en l'occurrence de faits qui ont, en général, été commis en temps de paix, ils sont, selon lui, d'autant plus graves et ils se réjouit de la répression sévère prévue par le projet.

Un autre membre s'est référé à certains faits dont des membres des FL-les Armées belges ont été les victimes. Il a demandé si le présent projet était également applicable en la matière.

Enfin, d'aucuns ont encore regretté que, selon la presse, un membre du Gouvernement ait plaidé en faveur de la réintroduction de la peine de mort.

En ce qui concerne cette dernière, le Ministre s'est référé à son exposé introductif. D'autre part, il a confirmé la déclaration qu'il a faite en séance publique du Sénat. De solides arguments juridiques y ont été avancés en faveur du maintien, fût-il théorique, de la peine de mort.

La commission chargée de la revision du Code pénal devra évidemment examiner également cette question.

Entre-temps, il s'agit de punir de manière uniforme les crimes équivalents ou analogues.

Enfin, le Ministre a déclaré que la présente loi s'applique aux membres des Forces armées belges. A cet égard, il a déclaré avoir soumis au Conseil des Ministres un avant-projet de revision du Code pénal militaire.

III. — Discussion des articles.

Article 1.

Pour la définition de la notion de « prise d'otages », le texte use des mots « tel que ». Cela indiquerait que les circonstances ainsi citées ne le sont qu'à titre d'exemple. Cette façon de faire est regrettable car il est indiqué, dans les lois pénales, de procéder d'une façon restrictive.

Certains membres ont demandé des précisions au sujet de l'applicabilité de la loi à la prise d'otages simulée.

Vervolgens wordt de vraag gesteld of de doodstraf onroepenselijk is als bij gevangenhouding of ontvoering van de gijzelaar ook verkrachting wordt gepleegd.

Teuslotte verwijst een lid naar feiten welke onder toepassing van artikel 1 zouden kunnen gebracht worden en die zich afspelen bij sociale conflicten. Hij vraagt of de wetgever het inzicht heeft de wet terzake toepasselijk te maken?

Een lid vraagt uitleg omtrent de passus die voorkomt in het Senaatsverslag van Senator Calewaert (Stuk Senaat n° 554/2) in verband met gijzelingen om de vrijlating van gevangenen te bekomen.

Een lid merkt op dat luidens artikel 1, vijfde lid, de doodstraf wordt voorzien als de gevangenhouding of ontvoering, ziekte, blijvende ongeschiktheid en ook ondermeer de dood een gevolg heeft. Gevraagd wordt naar de juiste betekenis van deze bepaling.

Volgens dit lid moet dit aldus worden begrepen dat gelijk welke omstandigheid die met de gijzeling te maken heeft en die leiden kan tot ziekte, letsels of dood, als oorzaak wordt aangemerkt. Aansluitend daarbij wordt gevraagd of bv. letsels opgelopen bij de bevrijding van gijzelaars of zelfs de dood, ten laste van de daders worden gelegd.

Op de gestelde vragen geeft de Minister volgende antwoorden:

De bepaling van het begrip « gijzeling » die voorkomt in artikel 1 vermeldt de woorden « onder meer ».

Dit betekent inderdaad dat de aangehaalde omstandigheden niet limitatief doch exemplarisch zijn. De genoemde voorbeelden moeten het de rechter echter mogelijk maken de nodige aanknopingspunten te vinden.

In verband met de vraag of feiten gepleegd in het kader van sociale conflicten (staking, bezetting van fabriek) onder toepassing van de wet vallen verklaart hij dat zulks een feitenkwestie is. Hij wijst uitdrukkelijk op de appreciatiemogelijkheid van de parketten bij het instellen van vervolgingen.

Wanneer bij sociale conflicten de laatste maanden strafbare daden werden gepleegd, heeft het parket niet automatisch tot vervolging besloten.

Voor wat aangaat de vraag wat er gebeurt bij een gepleegde verkrachting wordt verwezen naar de bestaande wetgeving. Als echter alle voorwaarden van artikel 1 zijn vervuld, zal alleszins de zwaarste straf die is voorzien, toepasselijk blijven.

Men heeft gewezen op de mogelijkheid van een gesimuleerde gijzeling. In dergelijk geval zullen de gevolgen van deze simulatie volgens de specifiek geldende strafmaatregelen worden beteugeld (smaad aan de overheid, toebrengen van onopzettelijke verwondingen).

In verband met artikel 1, vijfde lid, wordt door een lid betoogd dat eender welke omstandigheid die met de aanhouding, gevangenhouding of ontvoering te maken heeft als oorzaak kan gelden voor de in dat lid aangehaalde gevolgen namelijk ziekte, letsels, dood.

De Minister verklaart zich met deze interpretatie akkoord.

Waar het gaat om letsels, verwondingen en dergelijke ingevolge de bevrijding van de gijzelaar, is de vraag naar de verantwoordelijkheid een feitenkwestie waarover de rechtbank zal beslissen.

Zo zou zich volgens een lid het geval kunnen voordoen dat opgelopen letsels of zelfs de dood ingevolge een onvoorzichtig optreden van de leden van de ordediensten niet ten laste van de dader van de gijzeling zou gelegd worden.

Il a ensuite été demandé si la peine de mort serait également applicable si un viol a été commis lors de la détention ou de l'enlèvement de l'otage.

Un membre, enfin, a signalé des faits qui peuvent tomber sous l'application de l'article 1 et se produisent à l'occasion de conflits sociaux. Il a demandé si le législateur a l'intention de rendre la loi applicable en cette matière?

Un membre a demandé des éclaircissements au sujet du passage du rapport du Sénat (Doc. Sénat n° 55412) concernant les prises d'otages ayant pour objet d'obtenir la libération de prisonniers.

Un membre a fait observer qu'aux termes de l'article 1, cinquième alinéa, la peine de mort est prévue si la détention ou l'enlèvement a causé une maladie, une incapacité permanente ou encore la mort. Il a été demandé quelle était la portée exacte de cette disposition.

Selon ce membre, il y a lieu d'entendre par là que n'importe quelle circonstance ayant un rapport avec la prise d'otages et pouvant entraîner une maladie, des blessures ou la mort sera considérée comme en étant la cause. Il a, à ce propos, été demandé si les blessures, voir la mort, encourues lors de la libération d'otages seront mises à charge des auteurs de la prise d'otages.

A ces questions, le Ministre a donné les réponses suivantes:

La définition de la notion de « prise d'otages » figurant à l'article 1 use des mots « tel que ».

Cela signifie, en effet, que les circonstances mentionnées ne sont pas énumérées limitativement, mais à titre d'exemples. Les exemples ainsi cités doivent cependant permettre aux juges de trouver les repères nécessaires.

Concernant la question de savoir si la loi est applicable aux faits commis dans le cadre de conflits sociaux (grèves, occupations d'usines), le Ministre a déclaré qu'il s'agit là d'une question de fait. Il a expressément rappelé la faculté d'appréciation des parquets lorsqu'il s'agit d'intenter des poursuites.

Lorsqu'au cours des conflits sociaux des derniers mois des actes délictueux ont été commis, le parquet n'a pas décidé automatiquement d'intenter des poursuites.

Pour ce qui est de savoir ce qu'il adviendra lorsqu'un viol aura été commis, le Ministre a renvoyé à la législation existante. Si cependant toutes les conditions de l'article 1 sont réunies, la plus lourde des peines prévues sera certainement applicable.

D'aucuns ont évoqué la possibilité d'une prise d'otages simulée. Dans ce cas, les conséquences de ce simulacre devront être réprimées conformément aux dispositions pénales spécifiques existantes (outrage aux autorités, coups et blessures involontaires).

Au sujet de l'article 1, cinquième alinéa, un membre estime que n'importe quelle circonstance qui a rapport à l'arrestation, la détention ou l'enlèvement peut être considérée comme étant à l'origine des conséquences citées dans cet alinéa, c'est-à-dire la maladie, les lésions, le mort.

Le Ministre a marqué son accord sur cette interprétation.

Lorsqu'il s'agit de lésions, de blessures, etc. survenant à la libération de l'otage, la responsabilité sera une question de fait, sur laquelle le tribunal aura à se prononcer.

Selon un membre, il se pourrait que les lésions encourues ou même la mort survenue à la suite d'une action imprudente de la part des membres des services d'ordre ne soient pas mises à charge de l'auteur de la prise d'otages.

Er wordt nog gesproken over de omschuldigheid dur een gijzeling kan geschieden met hier doel vrijlating te bekomen van gevangen, die wegens gijzeling werden veroordeeld.

Een zwaardere straf zou moeten worden voorzien.

De Minister is het hiermede niet eens. Het zou moeilijk zijn telkens al naar gelang het doel dat door de daders wordt beoogd of de motieven die aan hun handelingen ten grondslag liggen, nuanceren in de strafmaat te voorzien.

Op artikel 1 heeft de heer De Vlies een amendement. (Stuk n° 618/2) ingediend. De auteur meent dat de bevolking om een strengere beteugeling van dergelijke misdrijven vraagt, vooral waar het gaat om gijzeling van jongere kinderen.

De Minister kan dit amendement niet aanvaarden.

Men moet immers rekening houden met de nodige nuanceren van de strafmaat.

Het is bijvoorbeeld niet logisch dat de gijzeling van een persoon van twintig jaar met de dood als gevolg, zou leiden tot de toepassing van de doodstraf en dat die zelfde doodstraf zou worden toegepast bij de gijzeling van een kind van tien jaar dat geen enkel letsel heeft opgelopen.

Dit amendement wordt verworpen met 9 tegen 1 stem en 2 onthoudingen.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2.

Bij artikel 2 vestigt een lid de aandacht van de commissie op de in de Franse tekst gebruikte terminologie: «S'il a été commis par un fonctionnaire public à l'aide de ses fonctions».

In verband hiermee kan de Minister slechts verwijzen naar de tekst van het bestaande Strafwetboek.

Artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

Art. 3.

In fine van artikel 3 wordt gehandeld over voertuigen, voorzien van kentekens die verwarring kunnen doen ontstaan met voertuigen van de ordediensten. Gevraagd wordt over welke kentekens het hier gaat.

De Minister antwoordt dat deze bepaling ingevoegd werd op verzoek van de Minister van Binnenlandse Zaken; met name worden onder meer de ziekenwagens, de ambulance-wagens van het Rode Kruis of van de dienst 900 bedoeld.

Artikel 3 wordt eenparig aangenomen.

Art. 4 en 5.

De artikelen 4 en 5 worden eenparig aangenomen.

Art. 6.

Een lid vraagt zich af of men niet al te lichtzinnig is te werk gegaan bij de opheffing van artikel 477 van het Strafwetboek. Zal dit geen moeilijkheden met zich brengen? De daarin voorziene notie «openbare weg» komt immers ook voor in andere artikelen van het Strafwetboek.

Hierop inhakend verwijst de Minister naar het advies van de Raad van State (Stuk Senaat n° 554/1). Niettemin zal hij, met het oog op een latere wetwijziging dit probleem opnieuw later onderzoeken.

Artikel 6 wordt aangenomen met 12 stemmen en 1 onthouding.

Het gehele ontwerp wordt eenparig aangenomen.

De Verslaggever,
H. SUYKERBUYK.

De Voorzitter,
L. REMACLE.

Il a été question encore de l'éventualité d'une prise d'otages ayant pour but d'obtenir la libération de prisonniers qui l'ont eux-mêmes été condamnés pour une prise d'otages.

Une peine plus lourde encore devrait être prévue en l'occurrence.

Le Ministre n'a pu marquer son accord sur ce point. Il serait difficile de nuancer chaque fois la peine en fonction du but visé par les auteurs ou en fonction des motifs qui sont à l'origine de leurs agissements.

M. De Vlies a présenté un amendement à l'article 1 (Doc. n° 618/2). La population, selon l'auteur, demande une répression plus sévère de ces délits, surtout lorsque de jeunes enfants ont été pris en otages.

Le Ministre n'a pu accepter cet amendement.

Il faut, en effet, tenir compte de la nécessité de nuancer la peine.

Il est, par exemple, illogique que, d'une part, la prise en otage d'une personne de 20 ans dont la mort surviendrait à cette occasion donne lieu à l'application de la peine de mort et que, d'autre part, cette même peine de mort soit appliquée en cas de prise d'otage portant sur un enfant de 14 ans qui n'aurait encouru aucune lésion.

Cet amendement a été rejeté par 9 voix contre 1 et 2 abstentions.

L'article 1 a été adopté à l'unanimité.

Art. 2.

A cet article, un membre a attiré l'attention de la commission sur la terminologie utilisée dans le texte français, dont le quatrième alinéa est libellé comme suit: «s'il a été commis par un fonctionnaire public à l'aide de ses fonctions».

Le Ministre a répondu qu'il ne pouvait que renvoyer l'auteur de cette observation au texte du Code pénal actuel.

L'article 2 a été adopté à l'unanimité.

Art. 3.

La fin de l'article 3 traite des véhicules munis d'insignes susceptibles de créer la confusion avec des véhicules appartenant aux forces de l'ordre. Il a été demandé de quels insignes il s'agit en l'occurrence.

Le Ministre a répondu que cette disposition, qui a été insérée à la demande du Ministre de l'Intérieur, vise notamment les ambulances, les ambulances de la Croix Rouge ou du Service 900.

L'article 3 a été adopté à l'unanimité.

Art. 4 et 5.

Les articles 4 et 5 ont été adoptés à l'unanimité.

Art. 6.

Un membre a demandé s'il n'a pas été fait preuve de légèreté en abrogeant l'article 477 du Code pénal. N'en résultera-t-il pas de difficultés? En effet, la notion de: «voie publique», qui y est prévue, se retrouve également dans d'autres articles du Code pénal.

En réponse, le Ministre a renvoyé à l'avis du Conseil d'Etat (Doc. du Sénat n° 554/1 de 1974-1975). Néanmoins, dans la perspective d'une modification ultérieure de la loi, le Ministre a promis de faire réexaminer le problème.

L'article 6 a été adopté par 12 voix et 1 abstention.

L'ensemble du projet a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
H. SUYKERBUYK.

Le Président,
L. REMACLE.